

Karel Jaromír Erben

Růžena Hellingerová

Protože to v listopadu 2020 bude 150 let od úmrtí našeho slavného rodáka, připomeňme si něco z jeho života.

Narodil se v Miletíně v domě čp. 142 sedmého listopadu 1811 jako druhý z dvojčat. Jeho bratr Jan brzy po narození zemřel. A z devíti dětí v této rodině jich zemřelo sedm. Na živu zůstala ještě Karlova mladší sestra Josefa. Otec Jan byl ševcem a pro uživení rodiny si navíc ještě přivydělával sadařstvím. Maminka Anna pocházela z učitelské rodiny Žábů.

Karel byl nadaný žák a zásluhou faráře Jana Arnolda a jeho kaplana byl připravován na vyšší studia. Hlavně výukou němčiny. Tehdy byla vyučovacím jazykem právě němčina. A Karel byl přijat roku 1831 na gymnázium v Hradci Králové. Své první verše pak napsal v němčině. Po úspěšném ukončení gymnázia byl přijat na právnickou fakultu v Praze. Finančně mu vypomáhal majitel miletínského panství Hynek Falge. Jeho spolužákem byl také Karel Havlík ze Žebráku, o jedněch prázdninách k němu dokonce Erben zavítal. Karel se na návštěvě zamiloval do Barbory Mečířové. Ona byla členkou ochotnického spolku. Když pak Karel napsal veselohru *Sládcí*, byla tam v roce 1837 o Velikonocích uvedena a měla úspěch. Hrála v ní samozřejmě i Betyнка.

Od roku 1836 se Karel s Betynkou vídal častěji, protože pobývala u své tety v Praze. A dokonce spolu zajeli i do Miletína na svatbu Karlovy sestry.

Roku 1837 Karel úspěšně studia dokončil. Stal se přísedícím u soudu, ale bezplatně. Stále musel, jako v době studií, dávat kondice, aby měl alespoň nějaký příjem. V roce 1842 Karlovi vyšla první sbírka *Písní národních v Čechách*. Jinak se rychle učil cizím jazykům. Studoval třeba i ruštinu. Však doprovázel profesora moskevské univerzity O. M. Bodjanského po Chodsku.

V roce 1842 Karel s Betynkou zajeli do Žebráku za její vážně nemocnou maminkou. Ta Karla požádala, aby si Betynku co nejdříve vzal. V květnu pak byla ve Zdicích svatba. Brzy po ní Betynčina matka zemřela.

Karel se také zajímal o pohádky. Však mu i Božena Němcová nabídla své rukopisy českých pohádek. Když si je přečetl, navrhl jí, aby je vydala sama. Také se mu zásluhou Františka Palackého splnilo přání cestovat po Čechách a prohledávat venkovské archivy. Tak působil ve Frýdlantu, na Chodsku, Plzeňsku, Č. Budějovicích (tam získal pro Vlastenecké muzeum opis *Kosmovy kroniky*), Táboře, Soběslavi, v klášteře Zlatá Koruna (tam v knihovně získal kompletní *Postilu* od Mistra Jana Husa). Poznal se s mnoha dalšími známými osobnostmi – Josefem Kajetánem Tylem, Karlem Havlíčkem Borovským, Karlem Sabinou, Karlem Hynkem Máchou. Když měl v roce 1847 přednášku v oboru slovanského bájesloví, pochválil ho i sám Josef Jungmann.

V roce 1848 proběhly i v Praze velké nepokoje. Pak byl ustanoven stočlenný Národní výbor a jedním z nich byl i Karel Jaromír Erben. Velkým překvapením pro Karla bylo, když mu hrabě Thun nabídl, aby se stal redaktorem vládních Pražských novin. Na radu Františka Palackého to nakonec přijal. Byl také chválen za překlad soudního a konkurzního řádu do češtiny. Když jeho otec ovdověl, Karel mu nabídl pobyt v zimních měsících v Praze. Ze zdravotních důvodů dal Karel výpověď a jako šéfredaktor skončil. Pak sehnal zaměstnání ve Vídni jako znalec českého jazyka v právníké terminologii.

V jeho rodině se narodily čtyři děti. Blažena, Ladislava, Jaromír (ten půlroční zemřel) a Bohuslava (ta jediná se vdala a já jsem si dopisovala s její vnučkou Bohuslavou Čapkovou). Koncem roku 1850 měl Karel velké zdravotní problémy. A když mu v květnu 1851 zemřel otec, ani na pohřeb nemohl do Miletína přijet. V létě byl pak vypsán konkurz na místo stálého městského archiváře a Karel se ihned přihlásil. Hlasovalo pro něho 68 členů komise ze 70. Na doporučení lékaře v létě zavítal do Miletína ke své sestře. Když se vrátil do Prahy, nakladatel Pospíšil ho přemluvil, aby svoje balady uspořádal ke knižnímu vydání. A tak sbírka dvanácti balad vyšla na jaře 1853 pod názvem *Kytice*. Dost knížek Karel rozdál svým známým. Boženě Němcové ji poslal poštou a vložil do knížky bankovky v hodnotě sto zlatých, protože věděl, že má velké finanční problémy. Když v roce 1854 císař František Josef I. se svou ženou „Sissi“ zavítal do Prahy a Karel měl tu čest potkat se s nimi na Hradě, osobně císařovně *Kytici* daroval.

Na přelomu roku 1856-57 měla Betyнка zdravotní problémy. Na chvíli odjela do Žebráku k sestře. Její zdravotní stav se nelepšil a nakonec se vrátila do Prahy a to do špitálu u kláštera Milosrdných sester na Malé Straně. Karel se s dětmi přestěhoval na Malou Stranu. A v srpnu roku 1857 tam Betyнка zemřela. Karlův život byl pak velmi těžký. Jeho sestra si o něho dělala starost a po čase ho pozvala do Miletína a tam mu navrhla, aby se znovu oženil a dokonce i znala ženu, která by se dobře o jeho tři dcery starala. Byla to Žofie Mastná z Lomnice nad Popelkou. Karel ji od vidění znal. A nakonec se s ní v roce 1859 oženil. Z tohoto manželství se narodily dvě děti (Vladimír a Marie), ale obě bohužel v útlém věku zemřely. Žofie se pečlivě starala o tři nevlastní dcery.

V roce 1867 byl Karel dokonce na národopisné výstavě v Moskvě. A nám zanechal mnoho úžasných děl. Ovládal dvanáct cizích jazyků. Napsal mnoho pohádek a jeho zásluhou se nám zachovalo dva tisíce dvě stě lidových písní. Zemřel 22. listopadu 1870 ve věku 59 let.

Kontakt na autorku: j.hellinger@raz-dva.cz

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz